

STACJA HYDROBIOLOGICZNA W MIKOŁAJKACH (1951 - 1961)

Państwo Hildegarda i Rudolf Bombsch - przedwojenni właściciele Domu Kuracyjnego

Widok na Jezioro Mikołajskie

Po zakończeniu działań wojennych dawni współpracownicy profesora A. Lityńskiego - dr Kazimierz Passowicz, Faustyn Krasnodębski i prof. Stanisław Bernatowicz - podjęli próbę restytucji Stacji Wigierskiej. Początkowo otrzymali pomoc i wsparcie od władz państwowych, lecz z biegiem czasu starania te uległy zahamowaniu i nie odniosły skutku wobec odmownej decyzji władz lokalnych. Ostatecznie los Stacji Wigierskiej został przesądzony w styczniu 1951 roku podczas Konferencji Biologów w Kuźnicach. Uczestniczący w niej profesor Jan Dembowski zaprosił wtedy na krótką naradę kilkusobowe grono zaufanych biologów celem przeprowadzenia dyskusji nad przyszłością Stacji. Mimo walorów biologicznych regionu wigierskiego jego niekorzystne położenie geograficzne oraz problemy komunikacyjne sprawiły, że atrakcyjniejsze wydawało się zlokalizowanie stacji badawczej na odzyskanych terenach znacznie rozleglejszych i mało poznanych jezior Pojezierza Mazurskiego. Profesorowie Marian Gieysztor i Zdzisław Raabe bronili zacięcie restytucji Wigier, przeważyli jednak autorytet i opinia profesora Dembowskiego, późniejszego Prezesa PAN i marszałka Sejmu PRL. Zlecono mgr Andrzejowi Szczepańskiemu, pracownikowi UW, przeprowadzenie rekonesansu w celu znalezienia terenów pod nową stacją badawczą. Poszukiwania zaowocowały propozycją lokalizacji Stacji nad jeziorem Mikołajskim, znajdującym się w Puszczy Piskiej, nieopodal największego polskiego jeziora Śniardwy. Bogactwo okolicznych jezior o różnej wielkości i trofii oraz wielka różnorodność drobnych i okresowych zbiorników leśnych, przedstawiała istotną wartość dla badań wodnych ekosystemów. Dodatkowo atutem stały się pominięte budynki pensjonatu (rodziny Bombsch), które znajdowały się przy Jeziorze Mikołajskim. Teren ten był wówczas „Studentckim Ośrodkiem Sportowo-Wypoczynkowym”.

Lokalizacja ta uzyskała akceptację zarówno prof. Dembowskiego jak i władz Instytutu Nenckiego. 11 lipca 1951 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wyraziło zgodę na utworzenie Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach. 18 września 1951 r. podpisano protokół zdawczo-odbiorczy pomiędzy Instytutem Nenckiego a ówczesnym użytkownikiem obiektu. Kierownikiem Stacji w Mikołajkach został mgr A. Szczepański. W pierwszych latach istnienia Stacja otrzymała środki na zagospodarowanie i podstawowy sprzęt badawczy, a dzięki wielkiemu zaangażowaniu i pracowitości młodego kierownika dość szybko rozpoczęła działalność. Na Stacji prowadzono własne prace badawcze, organizowano kursy szkoleniowe dla studentów a polscy uczeni z innych ośrodków naukowych (geografowie, hydrobiolodzy, ekolodzy) prowadzili badania terenowe nad fauną drobnych zbiorników wodnych, badania i obserwacje meteorologiczne itp.

Ówczesne warunki pracy były trudne - barierą przy wyposażaniu Stacji w sprzęt (samochody terenowe, łodzie itp.) oraz niezbędną aparaturę badawczą okazały się finanse. Kierownik Stacji zdawał sobie sprawę, że proponowany przez niego temat badań naukowych „Bilans energetyczny jezior” nie może być realizowany bez odpowiedniej, nowoczesnej i dobrej jakości aparatury. Na te ogromnych dokonano organizacyjnych, dorobek naukowy Stacji w okresie pierwszych 10 lat jej funkcjonowania nie przedstawiał się zbyt imponująco. Zakończyły się badania doświadczalne prof. Jana Dembowskiego nad budową domków przez larwy chruśkowatych *Molanna*. Andrzej Grębecki i Leszek Kuźnicki tylko w sezonach letnich zajmowali się badaniem *Molanna*, poza sezonem prowadzili badania laboratoryjne nad orzęskami. Więcej wyników przyniosły opublikowane w kilku pracach badania własne pracowników Stacji: opis fauny dryfującej z wodami Krutyni dokonany przez Andrzeja Szczepańskiego i analiza fizycznych parametrów wód jeziornych tegoż autora. Wanda Szczepańska natomiast opisała 61 gatunków chruśkowatych, w tym 11 nowych dla Pojezierza Mazurskiego. Do dokonów tego okresu należy też praca Stanisława Kosickiego o pionowym rozmieszczeniu wrotków pelagicznych. Gościnnie pracowała w oparciu o infrastrukturę Stacji Zofia Fischer, prowadząc badania nad larwami wążek w zbiornikach astatycznych w okolicy Mikołajek. W czasach, kiedy Dyrektorem Instytutu był prof. Dembowski Stacja otrzymywała wsparcie, pomoc i opiekę ze strony władz Instytutu. Po jego odejściu na emeryturę uznano, że Stacja Hydrobiologiczna jest Instytutowi zbędna i 24 kwietnia 1962 roku została przekazana Instytutowi Ekologii PAN.

Od dnia 1 stycznia 2014 roku Stacja Hydrobiologiczna w Mikołajkach ponownie znalazła się we władaniu Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN. Obecnie kierownikiem Stacji jest dr Tomasz Janicki. Stacja umożliwia prowadzenie badań środowiskowych i laboratoryjnych. Działalność naukowa Stacji dotyczy badań z zakresu szeroko rozumianej nowoczesnej biologii doświadczalnej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki limnologicznej.

W latach 2015-2016 została w znacznym stopniu wyremontowana część laboratoryjno-konferencyjna, a poprawa warunków pracy i zakwaterowania spowodowała wzrost zainteresowania naukowców pobytem i pracą na Stacji. Stacja pełni też funkcję ośrodka dydaktycznego dla studentów/doktorantów, którzy odbywają tu ćwiczenia terenowe, praktyki studentckie oraz staże. Istotnym uzupełnieniem podstawowych zadań badawczych jest działalność na polu popularyzowania nauki wśród społeczeństwa, co stanowi niezaprzeczalnie jedną z ważniejszych misji, jaką mają do spełnienia naukowcy i jest skierowana głównie do młodego pokolenia. Dzielenie się najnowszymi zdobyczkami nauki i poszerzanie wiedzy dzieci i młodzieży to niezwykle ważna i dająca ogromną satysfakcję działalność naszego Instytutu. Stacja Hydrobiologiczna w Mikołajkach regularnie organizuje różne imprezy edukacyjne takie jak: Wakacyjne Dni Mózgu, Festiwal Nauki, warsztaty ekologiczne, pikniki naukowe, prelekcje, spotkania z podróżnikami itp.

Andrzej Szczepański - pierwszy kierownik Stacji od 1951 r.

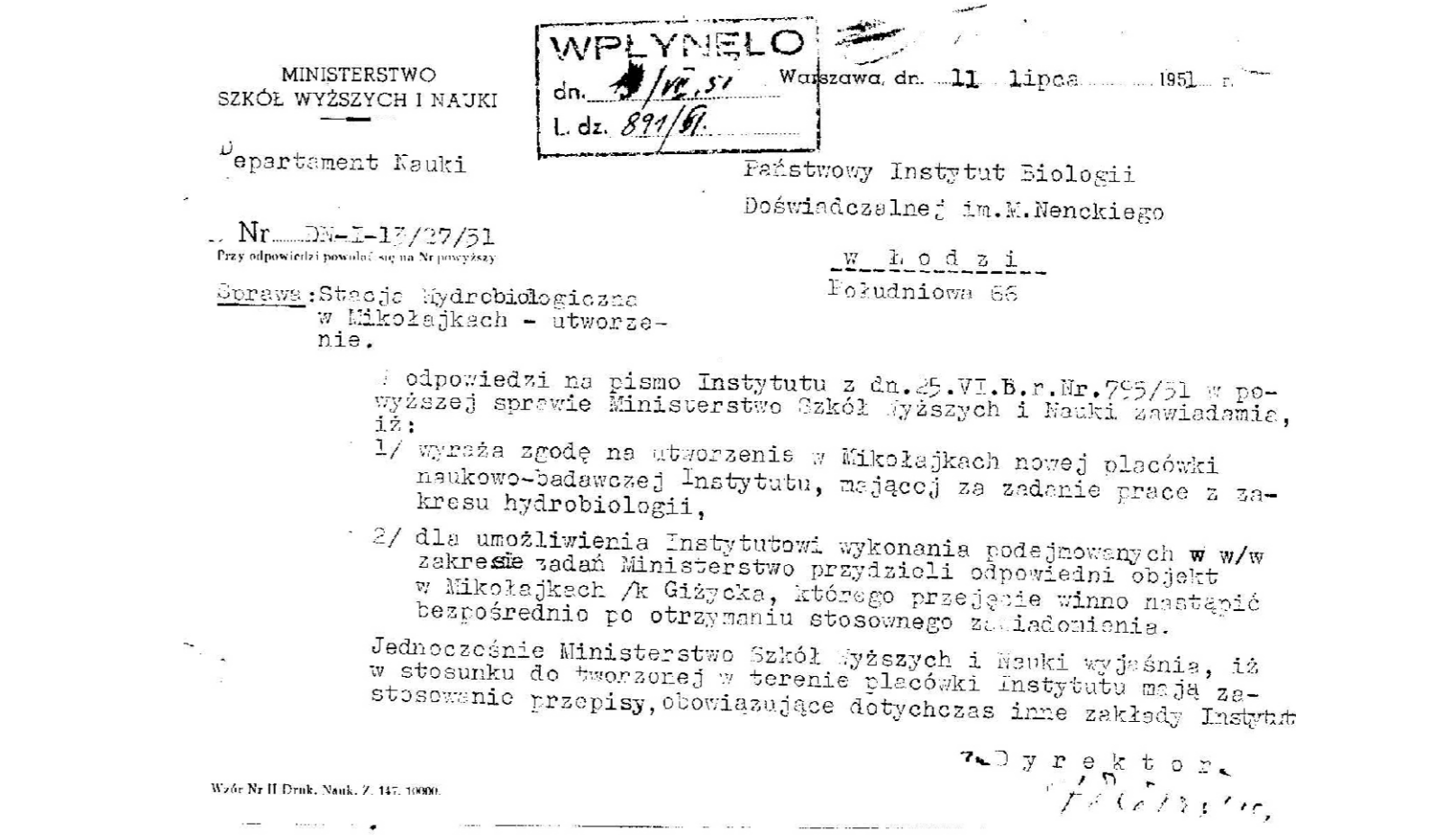
Andrzej Szczepański - przy pracy

Andrzej Szczepański - z pracownikami przy samochodzie Lublin - rok 1955

Zofia Fischer - badaczka larw wążek (ok. 1960)

Dokument o utworzeniu Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach (1951)

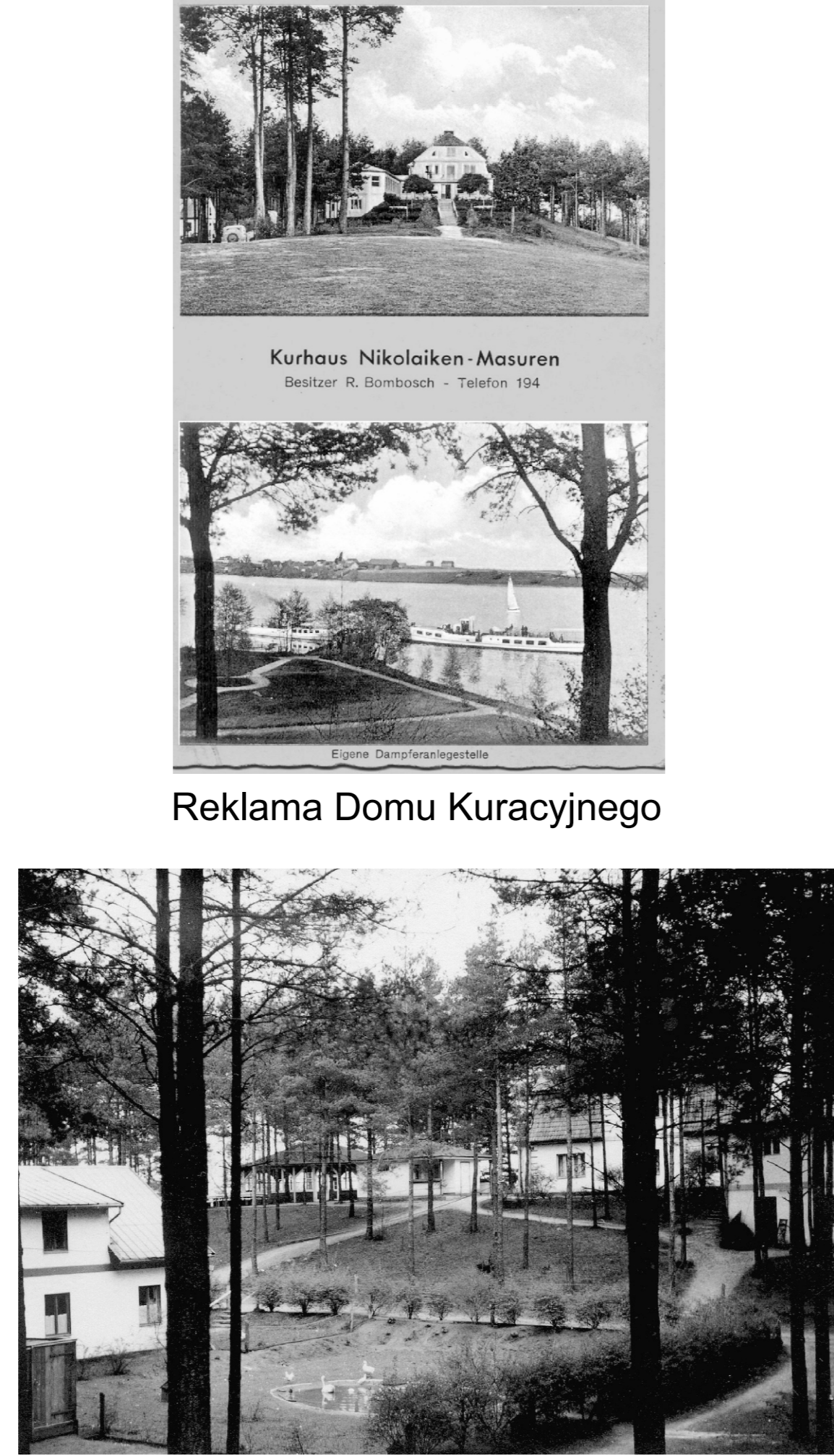
Andrzej Szczepański z dziećmi na tle głównego budynku Stacji (ok. 1960)

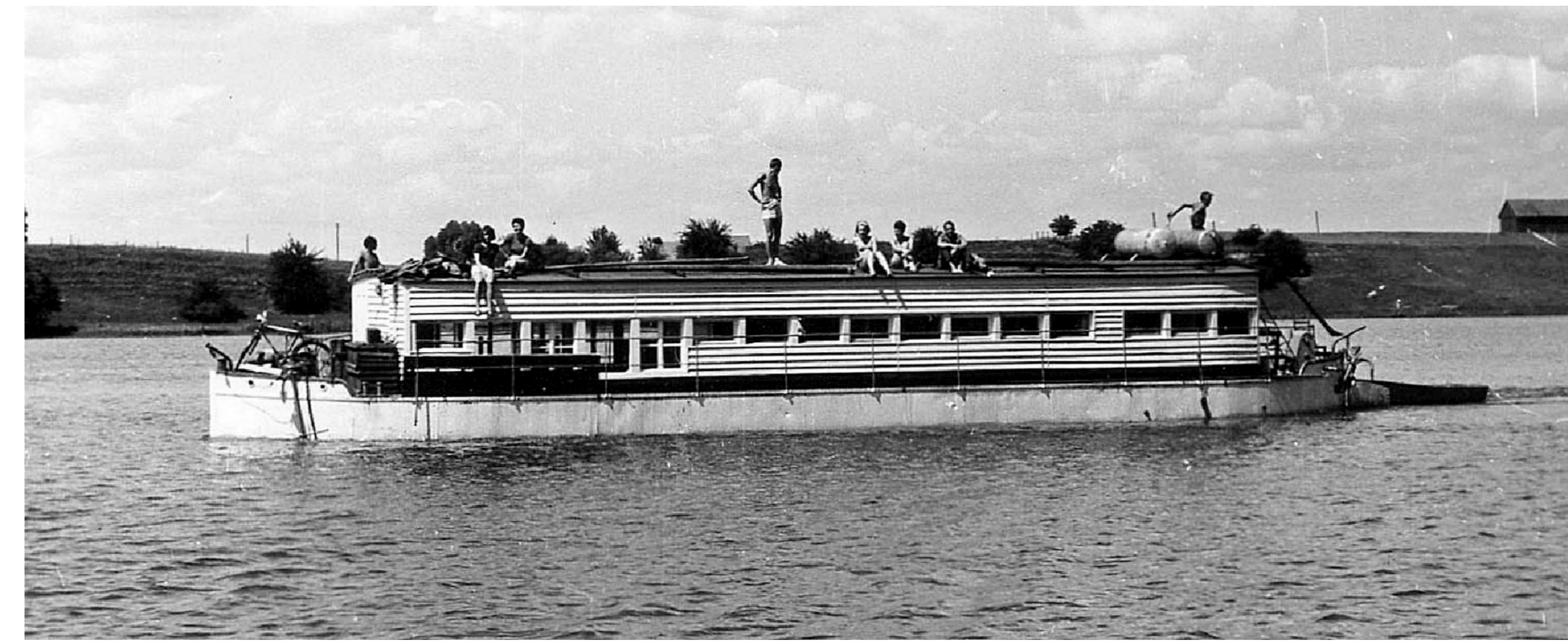
Stanisław Kosicki ze złowionymi rybami (1956)

Reklamówka - w postaci składanej karty pocztowej - Domu Kuracyjnego Bombschów

Widok z hotelikiem

Barka tzw. koszarka - pływająca jednostka badawcza (lata 60. XX w.)

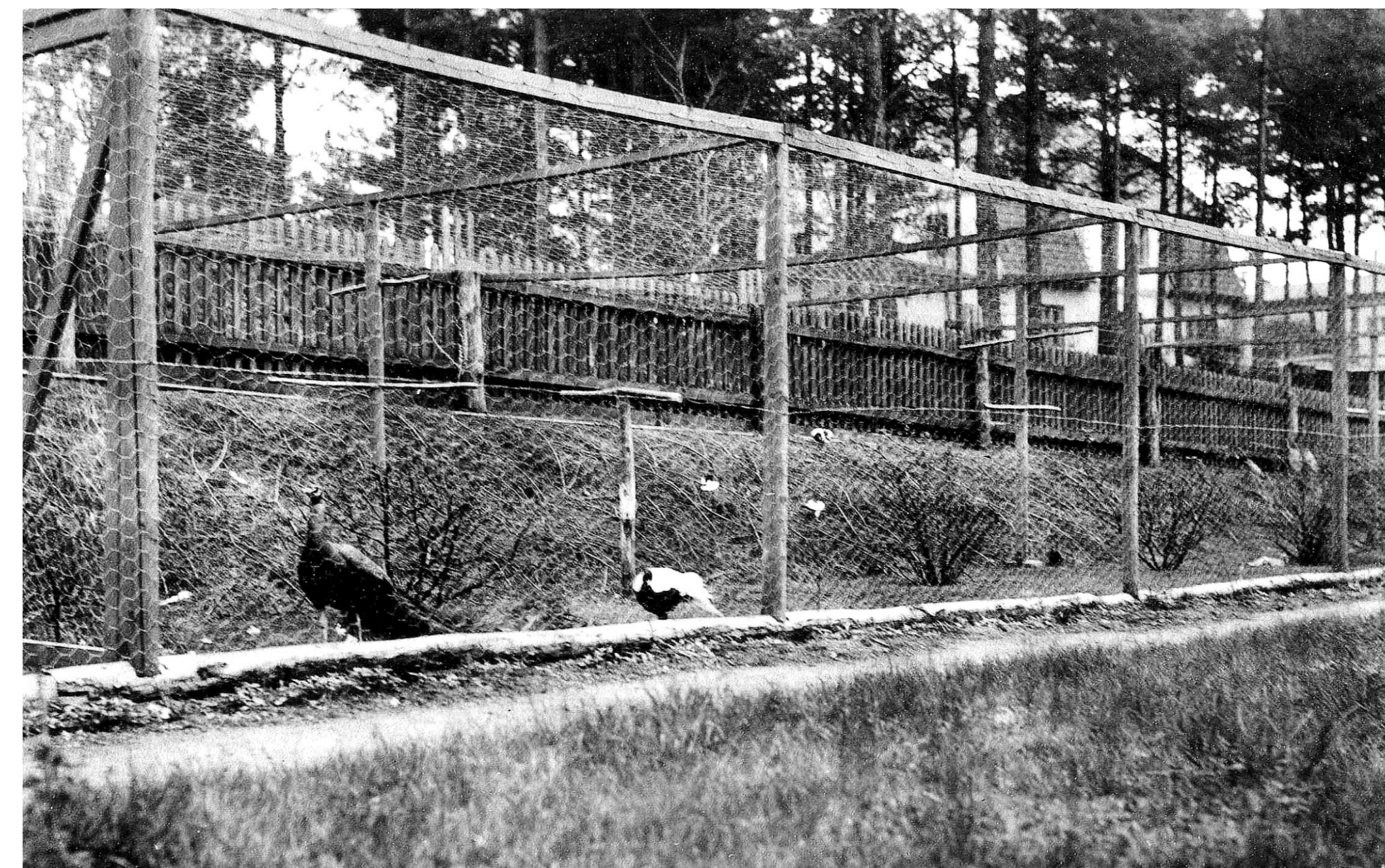
Minizoo

Sala jadalna

Ogród zoologiczny

Woliera z ptakami

Protokół zdawczo - odbiorczy
sporządzony w dniu 24 kwietnia 1962 r. pomiędzy Instytutem Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN w Warszawie, reprezentowanym przez Dyrektora Instytutu Prof. dr Włodzisława Niemcewicz i 2-ą Dyrektora d/s administracyjnych Ludwika Cholewickiego i Zakładem Ekologii PAN w Warszawie, reprezentowanym przez Prof. dr Kazimierza Petruszewicza i 2-ą Dyrektora d/s administracyjnych Zbigniewa Chomińskiego, w obecności p.o. Kierownika Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach mgr Andrzeja Szczepańskiego, działającego na podstawie Zarządzenia Dyrektora Generalnego Sekretariatu Administracyjnego PAN z dnia 26.I.1962 r. L.dz.B.A.T-0160-6/1999 w sprawie przekazania Stacji Hydrobiologicznej w Mikołajkach.

§ 1.
Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego zwany dalej "przekazującym" przekazuje, a Zakład Ekologii, zwany dalej "przejmującym", przejmuje Stację Hydrobiologiczną w Mikołajkach.

Protokół zdawczo-odbiorczy z 24. kwietnia 1962r. z przekazania Stacji Zakładowi Ekologii PAN